

Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumları Kazanmış AGSL Mezunları Öğrencilerin Müzik Kuramları Bilgilerinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi

The Assessment and Evaluation of Students' who graduated of Fine Arts Anatolian High Schools and registered to the Faculties of Education knowledge about Theories of Music

Enver TUFAN

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, ANKARA-TÜRKİYE

Ferit BULUT

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, ANKARA-TÜRKİYE

İlgım KILIÇ

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, ANKARA-TÜRKİYE

ÖZET

Bu araştırmada, Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallarını kazanmış Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi mezunu öğrencilerin, ortaöğretimde almış oldukları Müziksel İşitme Okuma Yazma dersinin özel amaçlarına ulaşma durumları incelenmiştir. Dersin özel amaçları doğrultusunda örneklem grubunun bilişsel düzeylerini belirlemeye yönelik sorular hazırlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular öğrencilerin Müziksel İşitme Okuma Yazma dersi özel amaçlarına ulaşma durumundaki başarı düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Müzik Kuramları

ABSTRACT

The target population of this study includes the graduates of Fine Arts Anatolian High Schools who have taken the course called Musical Hearing Reading and Writing in these schools. The focus of the attention in our study is whether or not these students who are registered to the Faculties of Education, Departments of Music Education have reached the objectives of the mentioned course. To determine the consciousness level of the sample group, subjects were introduced some questions, made through the consideration of these objectives. Findings have revealed that the success level of students in the course is not high.

Key words: Music Education, Theories of Music

Giriş

Mesleki müzik eğitiminde “müzik kuramları eğitimi”nin çok ayrı ve önemli bir yeri vardır. Müzik kuramları eğitiminin amaçlarından birisi; “Bireyi müzik hakkında ve müzik ile ilişkileri konusunda yeterince bilgili ve bilinçli kılmak”tır. Müzik kuramları, temelde, insanın vazgeçilmez bir ögesi olduğu müzik olgusunu tanımlama, anlama, betimleme, açıklama/yorumlama, yordama, belirleme ve denetleme gereksiniminden doğar ve bu gereksinimi giderebilmesi için gereklidir (Uçan, 2005, 165). Mesleki müzik eğitiminde bu denli öneme sahip müzik kuramlarına ait temel davranışların kazanılmasına yönelik olarak, AGSL’nde *Müziksel İşitme Okuma Yazma* dersi üç yıl boyunca verilmektedir. Bu derse yönelik olarak MEB tarafından genel ve özel amaçlar belirlenmiştir. Bu amaçlarla müzik eğitime yönelik olarak aralık, müzikte hız ve gürlük kavramları, dizi kavramının oluşması, makam dizilerini tanıma, majör ve minör dizilerin tanınması, biçim bilgisi, akorların ve kadans türlerinin tanınması gibi davranışların kazanılması beklenmektedir. Bu eğitim sürecinde yukarıdaki davranışlara ek olarak, temel müzik bilgilerinden sesli ve sessiz sürelerin tanınması, anahtar ve anahtar çeşitleri, bağ çeşitleri ve süsleme işaretlerinin tanınması gibi davranışlara da erişilmesi beklenmektedir. Bu davranışların kazanılmasıyla AGSL öğrencilerinin, lisans eğitimlerine, temel müzik bilgileri konusunda donanımlı ve hazır bir şekilde başlayacakları varsayılmaktadır.

Bu araştırmada, lisans eğitimine yeni başlayan AGSL öğrencilerinin lise eğitimi boyunca almış oldukları temel müzik bilgi düzeyleri belirlenecektir. Buna göre, araştırmanın problem cümlesi; “Müzik öğretmeni yetiştiren kurumları kazanmış AGSL mezunu öğrencilerin, müzik kuramları bilgileri ne düzeydedir?” şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, AGSL’deki *Müziksel İşitme ve Okuma* dersinin özel amaçlarına ulaşma düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Müziksel İşitme Okuma Yazma öğretimi; müziksel işitme-algılama, müziksel okuma, müziksel yazma, müziksel belleme, müziksel düşünme (tasarlama), müziksel yaratma, müziksel çözümlenme ve müziksel değerlendirmeye ilişkin davranış değişikliklerini hedefleyen yapısıyla mesleki müzik eğitiminin en temel alanı durumundadır (Aydoğan, 2004, 3). Bu araştırma; öğrencilerin AGSL’deki *Müziksel İşitme ve Okuma* dersi özel amaçlarına ulaşma düzeylerinin ortaya çıkarılması yoluyla;

- Lisans eğitiminde *Müziksel İşitme-Okuma-Yazma* ders içeriğinin oluşturulması ve öğrencilerin seviyelerinin belirlenmesi;
- AGSL’ne *Müziksel İşitme ve Okuma* dersinin özel amaçlarının ne ölçüde kazanıldığına dair geri bildirim sağlaması açılarından önem taşımaktadır.

Sayıtlar

Bu araştırmada;

- Uygulanan ölçme aracının (testin) amaca uygun olduğu,
- Örneklem grubunun AGSL’de *Müziksel İşitme ve Okuma* derslerini konu ve zaman açısından eksiksiz gördükleri,
- Ölçme aracı için verilen zamanın yeterli olduğu sayıtlarından hareket edilmiştir.

Sınırlılıklar

- Bu araştırma;
- AGSL Müziksel İşitme ve Okuma dersi özel amaçları ile,
- Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 2006-2007 eğitim-öğretim yılı birinci sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini müzik öğretmeni yetiştiren kurumları kazanan AGSL mezunu öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2006-2007 eğitim-öğretim yılında lisans eğitimine başlayan öğrenciler oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu çalışmada veriler; araştırmanın amacı doğrultusunda "T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü Müziksel İşitme ve Okuma 1, 2, 3 Dersi Öğretim Programı Özel Amaçları" esas alınarak oluşturulmuştur. Bu doğrultuda, *bilişsel davranışların kazanılıp kazanılmadığını*, bu bilişsel davranışları kazanmada ya da öğrenmede eksiklik, yanlışlık ve güçlüklerin olup olmadığını belirlemek için sınama durumu hazırlanmıştır. Nitekim, müzik kuramları eğitiminin yeterince etkili ve verimli olması, her şeyden önce, "kendi içinde 'bilişsel uygulamalı eğitim' anlayışı"nın egemen olmasına bağlıdır. Çünkü "bilişsel uygulamalı eğitim anlayışı", öğrenilenleri "belleme" ve "kavrama" ile yetinmez, "yaşama geçirme", "gerçekleştirme", "kullanma", "uyarlama" ve öğrenilenlerden "yararlanma" amacı güder (Uçan, 2005, 170). Bu doğrultuda, AGSL Müziksel İşitme ve Okuma 1, 2, 3 Dersi Özel Amaçlarının konuları doğrultusunda örneklem grubunun bilişsel düzeylerini belirlemeye yönelik sorular hazırlanmıştır. Bu sorular, örneklem grubuna 2006-2007 eğitim-öğretim yılı başlangıcında bir sınav ortamında yöneltilmiştir. Sınav sonucunda

elde edilen veriler, öncelikle her özel amacı ölçer şekilde *ayrı* ve ardından tüm özel amaçları ölçer şekilde *toplu* bir biçimde değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde; toplanan, çözümlenen ve değerlendirilen veriler ışığında elde edilen bulgular yorumlanmıştır:

Araştırmada örneklem grubunun, sesli ve sessiz süreleri tanıma, yazma başarı durumu şu şekilde tespit edilmiştir: (a) Sesli süreleri karşılayan ilgili sessiz (sus) sürelerin şekillerinin tanınması, adlarının ve sürelerinin yazılması %83,4 oranında; (b) ölçü sayısı (4/4, 3/8, 12/8...) belirlenmiş bir ölçünün uygun sesli süreler kullanılarak tamamlanması %59,4 oranında; (c) ölçü sayısı belirlenmiş bir ölçünün uygun sessiz (sus) sürelerle tamamlanması %61,2 başarı oranlarında gerçekleşmiştir. Bu veriler ışığında, Müziksel İtme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *ses ve sus süreleri bilgisini* örneklem grubunun öğrenme düzeyi %68,0 olarak belirlenmiştir. Bu durum, örneklem grubunun, müzik yazısının en temel öğelerinin kavranmasında sorun yaşandığını göstermektedir. Dört yıllık sistemli bir müzik eğitiminden geçen bireylerin bu aşamada sorun yaşamaları oldukça olumsuz bir durumdur.

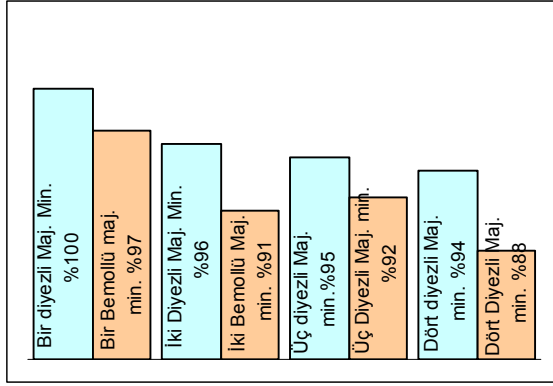
Araştırmada örneklem grubunun, aralıkların ve çevrimlerinin isimlendirilmesinde başarı durumu şu şekilde tespit edilmiştir: (a) Aralıkların nitel ve nicel durumlarını belirleyerek adlarını yazabilmede %77,0 oranında; (b) aralıkların çevrimlerinin nitel ve nicel durumlarını belirleyerek adlarını yazabilmede ise öğrenme düzeyi %62 olarak belirlenmiştir. Bu veriler ışığında, Müziksel İtme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *aralıklar ve çevrimlerini isimlendirmeyi* öğrenme düzeyi %70,0 olarak tespit edilmiştir. Bu durum, aralıkların adlandırılmasında, örneklem grubunun sorun yaşamasıyla birlikte, yüksek oranda bu davranışı kazandıklarını göstermektedir.

Araştırmada örneklem grubunun, hız terimlerinin Türkçe karşılığını vermedeki başarı düzeyi şu şekilde belirlenmiştir: Allegro teriminde %74,0, Moderato teriminde %72,0, Adagio teriminde %51,0, Largo teriminde %38,0, Presto teriminde %51,0 ve Andante teriminde %17,0 oranlarında Türkçe karşılık verebilme başarısı gösterildiği tespit

edilmiştir. Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *hız terimlerinin Türkçe karşılıklarını verebilmeyi* örneklem grubunun öğrenme düzeyi %50,6'dır. Bu durum, örneklem grubunun hız terimlerinin tanınmasında güçlük yaşadıklarını ve ele aldıkları eserlerde hız terimlerine gereken dikkati ve önemi vermede eksiklik olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmada örneklem grubunun, hız değişikliklerinin Türkçe karşılığını vermedeki başarı düzeyi şu şekilde belirlenmiştir: Accelerando teriminde %42,0, Ritardando teriminde %68,0, A tempo %70,0 ve Rubato teriminde %8,0 oranlarında Türkçe karşılık verebilme başarısı gösterildiği tespit edilmiştir. Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *hız değişikliklerini* örneklem grubunun öğrenme düzeyi ortalama olarak %47,2'dir. Bu durum, hız terimlerinin Türkçe karşılığını vermede olduğu gibi; örneklem grubunun hız değişikliklerinin tanınmasında da güçlük yaşadıklarını ve ele aldıkları eserlerde hız değişikliği terimlerine gereken dikkati ve önemi vermede eksiklik olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmada örneklem grubunun, metronom değerlerini karşılayan hız terimlerini vermedeki başarı düzeyi şu şekilde belirlenmiştir: 40-60 (Largo) metronom değerinde %68,0, 66-76 (Adagio) metronom değerinde %38,0, 76-108 (Andante) metronom değerinde %38,0, 108-120 (Moderato) metronom değerinde %40,0, 120-168 (Allegro) metronom değerinde %51,0 ve 158-200 (Presto) metronom değerinde %57,0 oranlarında başarı gösterildiği tespit edilmiştir. Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *metronom sayılarını karşılayan hız terimlerini* örneklem grubunun öğrenme düzeyi ortalama olarak %47,8'dir. Bu durum, örneklem grubunun metronom değerlerini karşılayan hız terimlerinin tanınmasında güçlük yaşadıklarını ve seslendirdikleri eserlerde bu değerlere ve bu değerleri karşılayan hız terimlerine gereken dikkati ve önemi vermede eksiklik olduğunu düşündürmektedir.

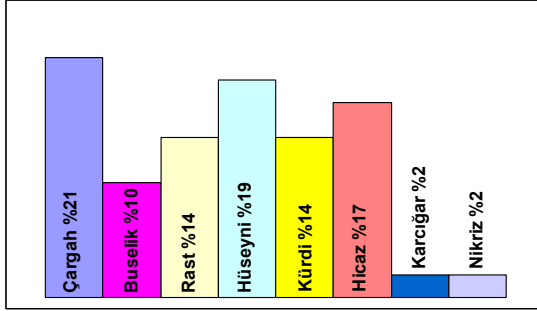

Araştırmada örneklem grubunun, günlük terimlerinin Türkçe karşılığını vermedeki başarı düzeyi şu şekilde belirlenmiştir: Fortissimo teriminde %72,0, Forte teriminde %82,0, Mezzoforte teriminde %68,0, Mezzopiano teriminde %34,0, Piano teriminde %57,0, Pianissimo

teriminde %52,0, Crescendo teriminde %63,0, De crescendo teriminde %53,0 ve Diminuendo teriminde %23 oranlarında Türkçe karşılık verebilme başarısı gösterildiği tespit edilmiştir. Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *günlük terimlerini* örneklem grubunun öğrenme düzeyi ortalama olarak %56,0'dır. Bu durum, hız terimlerinin, hız değişikliklerinin Türkçe karşılığını vermede ve metronom değerlerini karşılayan hız terimlerini vermede olduğu gibi; örneklem grubunun günlük terimlerinin tanınmasında güçlük yaşadıklarını ve seslendirdikleri eserlerde hız terimlerine gereken dikkati ve önemi vermede eksiklik olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmada örneklem grubunun, bir diyezli majör ve minör tonları bulmadaki başarısı %100,0, iki diyezli tonları bulmadaki başarısı %96,0, üç diyezli tonları bulmadaki başarısı %95,0, dört diyezli tonları bulmadaki başarısı %94,0 iken; bir bemollü majör ve minör tonları bulmadaki başarısı %97,0, iki bemollü tonları bulmadaki başarısı %91,0, üç bemollü tonları bulmadaki başarısı %92,0, dört bemollü tonları bulmadaki başarısı %88,0'dır. Araştırmada örneklem grubunun, Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *dört bemollü ve dört diyezli donanıma sahip majör ve minör dizileri* öğrenme düzeyi %94,6'dır. Bu durum, örneklem grubunun ton bulma davranışının kazanıldığını göstermektedir.

Araştırmada örneklem grubunun, Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *armonik ve melodik minörlerin yapısını* öğrenme düzeyi %51,0'dir. Bu durum; armonik ve melodik minörün tanınmasında sorunların olduğunu göstermektedir.

Araştırmada örneklem grubunun, Çargah makamı dizisini %21,0, Buselik makamı dizisini %10,0, Rast makamı dizisini %14,0, Hüseyini makamı dizisini %19,0, Kürdi makamı dizisini %14,0, Hicaz makamı dizisini %17,0,

Karcıgar makamı dizisini %2,0, Nikrız makamı dizisini %2,0 oranlarında öğrenmiş oldukları görülmektedir. Araştırmada örneklem grubunun, Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *makam dizilerini* örneklem grubunun öğrenme düzeyi ortalama olarak %12,7'dir. Bu durum; makam dizilerinin tanınma ve kavranmasının gerçekleşmediğini göstermektedir. Örneklem grubunun tonal dizilerin tanınması ve yazılması konularında yüksek bir başarı düzeyine (%94,62) sahip olmalarına karşın, bu başarı düzeyini makamsal dizilerin tanınması ve yazılmasında yakalayamamış olmaları (%12,75), makamsal dizilerin öğretilmesinde gereken önemin verilmediği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada örneklem grubunun, Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *Sol ve Fa anahtarlı dizek üzerindeki notaları tanıma ve birbirleriyle ilişkilendirmeyi* öğrenme düzeyi %73,8'dir. Bu durum; özellikle piyano eserlerinin notalarının okunması ve çalınmasında aksaklıklar olmakla beraber, yüksek oranda bu davranışı kazandıklarını göstermektedir.

Araştırmada örneklem grubunun, Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *uzatma ve cümle bağıntı tanıma ve adlandırma* düzeyi %32,7'dir. Bu durum; örneklem grubunun, eserleri doğru seslendirme ve yorumlamada, aksaklık ve eksikliklerin olduğunu düşündürmektedir.

Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *temel, I. çevrim ve II. çevrim akor şifrelerini yazmayı* örneklem grubunun öğrenme düzeyi %21,2'dir. Bu durum; akorların adlandırılmasında sorunlar olduğunu göstermektedir. Dört değiştireçli majör ve minör tonların tanınması ve yazılmasında %94,62 düzeyinde bir başarıdan söz edilirken, bu tonların öğrenilmesi ve öğretilmesi sürecinde yapısal olarak değinilmeden geçilemeyecek akor ve çevrimlerinin anlaşılamamış olması (%21,2) oldukça düşündürücüdür. Bu durum, tonaliteye bağlı öğrenimin bir ezbere dayandığı düşüncesini oluşturmaktadır.

Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *dominant yedili akorları, ilgili çevrimleri ve hangi tona ait olduklarını* örneklem grubunun öğrenme düzeyi %24,2'dir. Bu durum; örneklem grubunun armoniyi tanıma, armonik bilinçlenme ve armonik düşünme basamaklarında gerekli olan davranışlardan yoksun olduğunu düşündürmektedir.

Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *kadans türlerini ve hangi derecelerden oluştuğunu* örneklem grubunun öğrenme düzeyi %38,5'dir. Bu durum; örneklem grubunun kadansı tanıma ve biçimsel düşünme basamaklarında gerekli olan davranışlardan yoksun olduğunu düşündürmektedir.

Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *altere sesi ayırt etmeyi* örneklem grubunun öğrenme düzeyi %40,0'dır. Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *modülasyon bilgisini* örneklem grubunun öğrenme düzeyi %22,6'dır. Bu durum; örneklem grubunun seslendirdiği eserlerde tonal düşünmeyi gerçekleştiremediğini göstermektedir.

Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *müzik biçimleri bilgisini* örneklem grubunun öğrenme düzeyi %10,0'dur. Bu durum; örneklem grubunun ele aldığı eserlerde biçimsel düşünmeyi gerçekleştiremediğini göstermektedir.

Müziksel İşitme ve Okuma Dersi özel amaçlarından *süslemelerin (çarpma, basamak, yukarı mordan, aşağı mordan, grupetto, tril) adlandırılması ve seslendirilme şekillerini*

örneklem grubunun öğrenme düzeyi %20,1'dir. Bu durum; örneklem grubunun ele aldıkları eserlerde gerekli süsleme işaretlerini tanımadığını düşündürmektedir.

Sonuçlar

Elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada örneklem grubunun:

1. Sesli ve sessiz süreleri tanıma ve yazma başarı durumu %68,0,
2. Aralıkların ve çevrimlerinin isimlendirilmesinde başarı durumu %69,5,
3. Hız terimlerinin Türkçe karşılığını vermedeki başarı düzeyi %50,6,
4. Hız değişikliklerinin Türkçe karşılığını vermedeki başarı düzeyi %47,25,
5. Metronom değerlerini karşılayan hız terimlerini vermedeki başarı düzeyi %47,83,
6. Gürlük terimlerinin Türkçe karşılığını vermedeki başarı düzeyi %56,0,
7. Dört değiştirenli majör ve minör tonları bulmadaki başarı düzeyi %94,62,
8. Armonik ve melodik minörlerin yapısını örneklem grubunun öğrenme düzeyi %51,0,
9. Makam dizilerini örneklem grubunun öğrenme düzeyi %12,75'dir.
10. Sol ve Fa anahtarlı dizek üzerindeki notaları tanıma ve birbirleriyle ilişkilendirmedeki başarı düzeyi %73,87,
11. Uzatma ve cümle bağını tanıma ve adlandırmadaki başarı düzeyi %32,75,
12. Temel, I. çevrim ve II. çevrim akor şifrelerini yazmadaki başarı düzeyi %21,2,
13. Dominant yedili akorları, ilgili çevrimleri ve hangi tona ait olduklarını belirtmedeki başarı düzeyi %24,2,
14. Kadans türlerini ve hangi derecelerden oluştuğunu belirtmedeki başarı düzeyi %38,5,
15. Ezgi içindeki altere sesi ayırt etmedeki başarı düzeyi %40,0,
16. Ezgi içindeki modülasyonu belirlemedeki başarı düzeyi %22,66,
17. Müzik biçimlerini tanımadaki başarı düzeyi %10,0,
18. Süslemeleri tanımadaki başarı düzeyi %20,14'dir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

1. AGSL’ndeki *Müziksel İşitme Okuma Yazma* dersinde kazanılması gereken davranışların kazanılmasını engelleyen nedenler, tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilmelidir.
2. Araştırma kapsamında sınınan bilgiler, sadece *Müziksel İşitme Okuma Yazma* dersinin değil, müzik eğitimi alan derslerinde de öğrenilebilecek bilgilerdir. Bu nedenle ve araştırmanın sonuçlarından hareketle, söz konusu bilgiler diğer alan derslerinde de ele alınarak öğrenciye kazandırılmalıdır.
3. Lisans eğitimine başlayan AGSL öğrencilerinin temel müzik bilgileri konusundaki kazanımları her üniversitede bulunan Müzik Eğitimi Anabilim Dalı tarafından ölçülmeli ve belirlenmeli; böylece lisans eğitimi süreci bu veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.

Kaynaklar

- Özgür, Ü., ve Aydoğan, S. (2004). *Müziksel İşitme Okuma Eğitimi ve Kuram Birinci Kitap* (3. baskı). Ankara: Gazi Kitapevi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, *Lise Ders Programları Cilt III*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998.
- Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye’deki Durum* (3. baskı). Ankara: Evrensel Müzikevi.